

(4720)(234)7720 X-70

Šī gads 21. septembrī pateiktā gadi, kopš tūnīša Latvijas Universitātei, mūsu valstis saņēmēja milzīgu leģatu.

Piemīnēt Latvijas Universitātes piecdesmitgadi, mūsdienām trīsdesmit īstiensīgais raksts un mākslinieciskais apakštērpiņš. Autore Auskāpe grāmatu kārtā vēl pooti vaja lāmata ietekmi un mākslas LLL. ean zīmē ar Jūlijs Auškāps

Grāmata europeiskām zinātnei un tehnoloģijai. No 19. mūsa
pavalojuši valstīs nozares 30. gadi, tāmēr tās bera tās atsporu, tā
laikā valstīs zinātnei un tehnoloģijai, tāduri vissā mākslīgās zinātnei
dālija ļoti zemēs. Tāstākās labklājības un tās veidošanas
par kultūru, tās dzīvi, tās mākslu ar sava vietu un izvejuma cil-
vēces kopīgumē. Zinātnei un tehnoloģijai.

ZINĀTNEI UN TĒVIJAI

Trešais, papildinātais izdevums

Izvele: Latvijas Universitātes 100. mā-
vīzi Scientiae et Patrum C., Zinātne un Tēvijs, autors Jānis
Matas ievindā, 1937. g. decembrī, parakstīro un apliecināja
viņš savā dzīvē nācīdā vienīgi meklējis ceļus un izlēkļus,
kā, ceļot zinātņisko darbu augstskolā, kā darba augļus
vispildīgak arī dot mūsu valstīj un tautai.

Šo rakstu krājumā Latvija sākēja okupācijas laikā 1940. gadā
renēmē no visiem bibliotekiem un zinātņu, pasa autoru izsud-
ju, un izsūtījumi viņi vēl mitis. Šava nacionāls senums dēļ rak-
stu krājumi bija nūzīmēta grāmatu arī vācu okupācijas laikā.
Eksponentis, vēl kura iedzīvotās tā izdevurus saķeuns, jānodēst,
kādā latviešu karagvieči nācīsotni gan cauri kauji ugnīm,
gan gusekļu zemēmēdēm.

Izkausī pārveles vējos, mās vēzēm uzzināsim savu stāju,
savu tāmu un zemi. Latviju pēc vīl joprojām ir pie Baltejas
jūras, tāmēs dzīva, kaut arī k vēzīšā. Latvijas tiešības ir ne-
pat dzīdzīgas, tāmēs dzīva, kaut arī k vēzīšā. Latvijas bojā gan
kāda spēkīgā.

Rīga "Artava" 1993

14201993 U
834-61-60
182N 61 - 60

IEVADRUNA
LATVIJAS
UNIVERSITĀTES
GADA
SVĒTKOS
1936. gada 28. septembrī

Pagājušas divas nedēļas, kopš Latvijas zemkopji svinēja plaujas svētkus. Šie zemnieku svētki bija arī pilsētnieku, strādnieku, amatnieku, garīgā darba darītāju svētki. Šodien savus plaujas svētkus svin Universitāte, un viesu starpā, kas mūs pagodinājuši, esam prielegi redzēt arī mūsu valsts prezidentu un valdību, kaimiņu valstu pārstāvju un mūsu zemes visādu darbu darītāju pārstāvju. Tas rāda, ka ikviens notikums valstī skar mūs visus, ka mēs tiešām jutamies kā viena saime, kuras katras locekļa prieki vai bēdas ir mūsu visu prieki vai bēdas. Lielā tautas vienības idejā tā vienmēr dzīlāk ieaug mūsu apzinānā, un mēs vienmēr biežāk redzam tās izpaudumus.

Kādus augļus tad nu esam notecejušajā 17. Latvijas Universitātes pastāvēšanas gadā izaudzējuši, ko varēsim mūsu ciemiņiem rādīt? Augstākās mācību un zinātnes iestādes parasti ļoti konservatīvas un reizē arī ļoti progresīvas. Konservatīvas tās savā iekārtā, savās ieražās un tradīcijās, savā darba metodikā, nosvērtības un miera apdvestas. Un citādi tas arī grūti iedomājams: izturīgām jābūt trauka sienām, kurā kausē

cēlmetālus, un stiprai jābūt formai, kurā veidojas nācijas dārgākā manta: akadēmiskā jaunatne. Tāpēc parasti maz redz arīgu pārmaiņu augstskolu dzīvē.

Bet augstskolu darbs arī visai progresīvs. 20. gadsimta civilizētājā pasaule gan neviens neapšaubis, ka visas mūsu materiālās un garīgās kultūras pamatā zinātnes sasniegumi un atziņas. Bet zinātnē nemītīgi aug, un zinātnes iestāde vairs nepilda savus pienākumus, ja nenes jaunus graudus zinātnes apcirkos. Šie sasniegumi agri vai vēlu ietekmē visu mūsu dzīvi un klūst par progresu veicinātājiem, lielākiem, kā daudzi citi šķietami spēcīgāki faktori.

Mūsu Universitātes progresu noteic īpaši apstākļi: Universitātes jaunība un mūsu valsts jaunība; ikviens organisms aug jaunībā ātri. Mēs tāpēc redzam arī ārīgas pārmaiņas Universitātes sejā: tās telpu paplašināšanā, mācību līdzekļu pieaugumā, mācību spēku lielākā skaitā, jaunu katedru un pat fakultāšu un to nodaļu organizēšanā, par ko mums jāpateicas valsts vadībai.

Bet nesalidzināmi lielāka mūsu valsts jaunības ietekme uz Universitātes iekšējo darbu, kas no ārpuses nav saskatāms un ārpusē stāvōsiem pat grūti parādāms. Radosā darba uzplūdi, kas sākās visā valstī 1934. gada maijā, prasa intensīvu zinātnes un tehnikas līdzdarbību lauksaimniecības, rūpniecības, saimniecisko jautājumu risināšanā un liek internacionālajai zinātnei strādāt nacionālos rāmjos. Bet no visiem šiem uzdevumiem izceļas grandiozās nacionāli organiskās valsts problēmas, problēmas, kuras savā tagadējā formulējumā jaunas visai kultūras pasaulei un no kuru atrisinājuma atkarājas – būt vai nebūt Eiropas civilizācijai. Zinātnes apgaismojumu un noskaidrošanu prasa jautājumi, kas skar valsts iekārtu un saimniecisko uzbūvi, tautu un valstu attiecības, ētiku un audzināšanu, filozofiju un reliģiju. Pacelts jautājums par paša kultūras jēdzienu revīziju.

Lielu darbu mūsu nacionālās kultūras noskaidrošanā veikušas jau mūsu vēstures disciplīnas, kas, novērsdamas dažas kļūdas un nepilnības vecākos pētījumos un tā kalpodamas zinātnes augstākajam ideālam – patiesībai, lej jaunu

gaismu uz mūsu tautas pagātni, kas savukārt ir tagadnes un nākotnes nosacījums.

Nacionālās valsts prasības uzliek jaunus pienākumus arī jaunatnes audzināšanā. Daudzi no agrākās latviešu akadēmiskās inteliģences, izlauzušies laukā no citu ekspluatētās šķiras stāvokļa, nerēdzēdami cita parauga, pa daļai turēja sevi par kādu augstāku šķiru, pa daļai pieslējās šķiru cīņas mācībai vai arī zaudēja pavisam sakarus ar savu tautu. Trūka tautas organiskās nedalāmības sajūtas. Jaunais laiks prasa, lai inteliģence apzinās, ka, ieguvusi akadēmisko izglītību, tā tikai spēj kalpot savai tautai un valstij vairāk nekā bez tās, bet tai vienmēr jāstāv ar kajām uz zemes un nevis kādam citam uz pleciem. Ar gandarījumu varu liecināt, ka to izpratušas arī mūsu studentu organizācijas.

Lielu sabiedrības labvēlibas siltumu izjutusi Universitātē arī notecejušajā gadā. To spilgti ilustrē kaut sabiedrības dažos mēnešos saziedotie lidzekļi, kas kopā ar valdības atbalstu dod iespēju pēc dažiem mēnešiem šajā svētku zālē uzstādīt koncertrēģes, par kurām gadu atpakaļ atlāvos šeit kautrīgi iemīnēties. Sirsnīgs paldies visiem ziedotājiem!

Dzījas paļāvības un optimisma apvesta, Universitātē skatās arī nākotnē. Šo paļāvību dod atkārtoti mums parādītā valsts vadības labvēlība, to uztur sabiedrības idejiskais noskaņojums, sajūmas pilnā griba ķerties kopīgiem spēkiem pie nacionāli idejiskiem pasākumiem. Šis sajūmas spilgts piemērs ir visas tautas atsaukšanās uz prezidenta aicinājumu izbūvēt Uzvaras laukumu, kas raksturotu mūsu laikmeta garu. Arī ikviens Universitātes saimes loceklis palīdzēs, cik spēs, darināt šo pieminekli spožajām uzvarām, kuras guvusi mūsu tauta savas valsts atjaunošanas cīņās, un lai Uzvaras laukums klūst par simbolu arī mūsu nākamajām uzvarām – uzvarām, kuras gūsim draudzīgā un miermīligā sacensībā ar citām tautām, radot paliekamas kultūras vērtības par svētību sev un visai cilvēcei. Šo vērtību radišanai grib un sola atdot visus savus spēkus Universitāte, kurai, tāpat kā ikvienam mūsu zemes stūrītim, mūsu brīvības izcīnītāji un tautas apvienotāji atdevuši augstāko mantu – lielo darba mieru.

Sekmīga un auglīga lai būtu Universitātes kalpošana tautai un valstij, to lūdzamies, vienodamies tautas lūgšanā. Dievs, svētī Latviju!